

خوشنویسی در یک نگاه

Traces of the calligrapher: Islamic Calligraphy in practice, c. 1600-1900 Museum Fine Arts
Houston (January, 2008)
David J. Roxburgh, Mary McWilliams
ISBN – 10: 0300126328
ISBN – 13: 978-0300126327

در فرهنگ اسلامی، خوشنویسی به عنوان یک شکل هنری برجسته شناخته شده است. کتاب حاضر تصویرگر خوشنویسان در طول دوره‌ی مدرن فرهنگ اسلامی است و این هنر را در کشورهای هند، ایران و ترکیه بررسی می‌کند.

این اثر مصور و زیبا آثاری را در فاصله‌ی قرون ۱۷ تا ۱۹ میلادی که از مجموعه‌ی خصوصی گرفته شده، نشان می‌دهد. قلم، قلمدان، کاغذ، چاقو و... نمونه‌هایی از آثار خوشنویسی و نسخه‌های خطی مورد توجه قرار گرفته است. مری مک ویلیامز موزه‌دار هنر اسلامی و هنر هند در موزه ساکسر، دانشگاه هاروارد است. دیوید راکسبرگ پروفیسور بخش هنر و معماری در دانشگاه هاروارد و نویسنده‌ی آلبوم ایرانی، ۱۶۰۰ - ۱۴۰۰ (بیل) است.

Islamic Calligraphy from the welcome Library
Nikolai Serikoff
Serindia Publications, Inc. (June 1, 2007)
220 Pages
ISBN-10: 1932476334
ISBN-13: 978-1932476330

Welcome Library یکی از بزرگ‌ترین مجموعه‌های کتاب، نسخه‌های خطی، فیلم‌ها، نقاشی‌ها و... از قدیم‌ترین زمان‌ها تا حال حاضر است.
مجموعه‌ی آسیایی این کتابخانه متشکل از آثار مکتوب و غیرمکتوب و نسخ خطی در بیش از ۴۰ زبان و یک گستره‌ی چهار هزار ساله است.

این کتاب مصور دربرگیرنده‌ی تصاویری بسیار زیبا از خوشنویسی اسلامی در طول بیش از ده قرن است که دیدگاهی را در مورد فعالیت‌های هنری و معنوی مردم هند و ایران ارائه می‌دهد. در اوایل قرن بیستم حدود ۹۰ نمونه‌ی خوشنویسی بسیار زیبا به این مجموعه‌ی کتابخانه اضافه شده است.

این مجموعه توسط محققانی از بریتانیا، ایران و روسیه تهیه شده و هدف اصلی خود را مخاطب عمومی قرار داده است. این مجموعه تلاش می‌کند مفهوم خوشنویسی، تحولات سبکی در دوره‌های گذشته، ابزار و روش‌های مورد استفاده در خوشنویسی را بیان کند. توضیحات مفصل داده شده در کتاب، این اثر را برای محققان، دانشجویان و کتابخانه‌داران جالب توجه می‌سازد.

Writing the word of God: Calligraphy and the Qur'an (Houston Museum of Fine Arts)

David J. Roxburgh

Museum Fine Arts Houston; Illustrated

Edition (October 6, 2008)

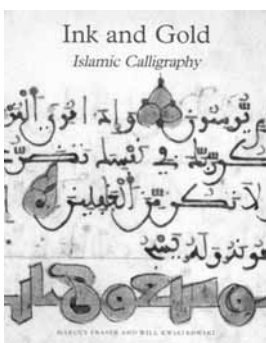
64 Pages

ISBN-10: 0300142005

ISBN-13: 978-030014 2006

هنر خوشنویسی اسلامی در فاصله‌ی قرون هفتم تا چهاردهم تحول یافت. می‌توان شروع این هنر را در غرب عربستان، توسعه‌ی آن را در جنوب به یمن و شمال به خاورمیانه، و همچنین تداوم آن را در شرق و غرب در ایران، مصر، شمال آفریقا و اسپانیا دانست. این کتاب زیبا که تحت عنوان نگارش کلمه خداوند: خوشنویسی و قرآن در ۶۴ صفحه به چاپ رسیده است نشانگر زیبایی و گستردگی خوشنویسی اسلامی در طی قرن‌ها و در قاره‌ها است.

مؤلف کتاب را ابتدا با بحثی در مورد قرآن مجید و پیامبر اسلام شروع کرده و سپس به بررسی خط کوفی و نخستین نسخه‌های قرآنی به این خط و تحولات خوشنویسی در قرن دهم پرداخته؛ و در ادامه به بزرگ‌ترین خوشنویس اسلامی، یاقوت مستعصمی اشاره می‌کند. دیوید راکسبرگ پروفیسور تاریخ هنر اسلامی در بخش هنر و معماری دانشگاه هاروارد است.

Ink And Gold: Islamic Calligraphy (sam Fogg) (Illustrated)

Will Kwaitkowski

Paul Holberton Publishing; illustrated edition (November 30, 2006)

96 Pages

ISBN-10: 0954901487

ISBN-13: 978-0954901486

کتاب سیر تحول خوشنویسی اسلامی را در یک دوره‌ی هزار ساله از شروع آن در عربستان، مورد توجه قرار داده است. مقالات ارائه شده در این مجموعه مراکز عمده‌ی خوشنویسی اسلامی از شمال آفریقا تا آسیای مرکزی را دربر می‌گیرد: در این کتاب فعالیت‌های خوشنویسان اسلامی در دوره‌ی عباسیان (۷۴۹ - ۲۵۸)، دوره‌ی سلجوقیان (۱۲۴۳ - ۱۰۵۵)، دوره‌ی ایلخانیان (۱۳۵۷ - ۱۲۵۶)، دوره‌ی صفویه (۱۷۳۶ - ۱۵۰۲)، و امپراتوری مغول (۱۸۵۷ - ۱۵۲۶) بررسی شده است. همچنین به خوشنویسی اسلامی در سفال ایرانی و آلبوم‌های خوشنویسی ... پرداخته شده است.

Arabic Script: Styles, Variants, and Calligraphic Adaptions

Gabriel Mandel Khan, Rosanna M. Giammanco Frongia (translator)

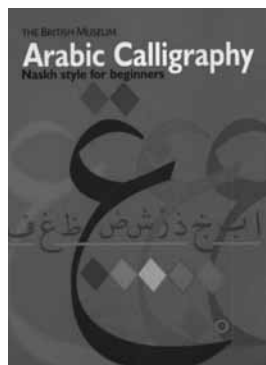
Abbeville Press; Bilingual edition (April 30, 2006)

180 Pages

ISBN-10: 0789208792

ISBN-13: 978-0789208798

مؤلف که کتاب‌های مختلفی در تاریخ اسلامی دارد، اثر حاضر را با بررسی خط عربی و تحول الفبای عربی و خطوط مختلف آن شروع کرده است. کتاب تاریخچه و مفهوم هر حرف و اهمیت فرهنگی، فلسفی و مذهبی آن را بررسی می‌کند. حدود ۳۰۰ تصویر سیاه و سفید و رنگی کتاب را مزین کرده است. کتاب دربرگیرنده‌ی مقدمه‌ای است درباره‌ی خط عربی پیش از اسلام با نمونه‌هایی که امروزه دیده می‌شوند. نمونه‌هایی از خط عربی و سیر تحول آنها بررسی می‌شوند، از خط نبوی قدیمی تا تلاش‌های امروزی در ارائه‌ی حروف بزرگ. در قسمت بعدی، در مورد هر حرف به‌طور جداگانه در شکل‌های خوشنویسی متفاوت، نمادشناسی اختصاص یافته به هر حرف، کاربرد امروزی آن، چگونه حرف با قرآن مرتبط می‌شود و تلفظ هر حرف (برای مثال shin) بحث شده است. در قسمت بعدی نمونه‌هایی از متون، نسخه‌های خطی و دیگر منابع طیف گسترده‌ای از سبک‌های خوشنویسی مورد توجه قرار گرفته است. کتاب برای کسانی که با عربی آشنا نیستند مفید بوده و اطلاعات مناسبی به خواننده می‌دهد.

Arabic Calligraphy: Naskh Script for Beginners

Mustafa Ja'far, Venetia Porter

32 Pages

British Museum Press (2004)

ISBN-10: 071411995

ISBN-13: 978-0714114996

نسخ یکی از خطوط عمده‌ای محسوب می‌شود که منشاء آن به اواخر قرن هشتم میلادی برمی‌گردد و هنوز هم بعد از گذشت ۱۳۰۰ سال کاربرد دارد. خط نسخ در طول قرون دهم و یازدهم توسط خوشنویسان دربار عباسی دچار تغییراتی شد. ترکان عثمانی نیز از خط نسخ برای نسخه‌برداری قرآن استفاده کردند. امروزه بیشتر قرآن‌ها در جهان اسلام به نسخ بیش از سایر خطوط نسخه‌برداری شده‌اند. در طی قرن‌ها، خوشنویسان عربی مهارت‌های این هنر برگزیده را با نگارش خط نسخ یاد گرفته‌اند، سنتی که امروزه نیز ادامه دارد.

کتاب حاضر این امکان را برای همه فراهم می‌کند تا از زیبایی‌ها این خط هنر خوشنویسی لذت ببرند. مصطفی جعفر یک هنرمند گرافیک عراقی - انگلیسی است. وی مطالعاتی در زمینه‌ی نقاشی و طراحی در بغداد و رم داشته و به عنوان یک کارگردان هنری در فاصله‌ی سال‌های ۱۹۷۸ تا ۱۹۹۰ در منطقه خلیج فارس فعالیت داشته است.

کتاب ابتدا با قلم بحث خود را شروع می‌کند و سپس به مباحثی چون مفردات، مرکبات، و کلمات پرداخته است. همچنین مجموعه‌ای از نمونه‌های خوشنویسی به خط نسخ ارائه می‌گردد.

Arabic for Designers

Mourad Boutros

224 Pages

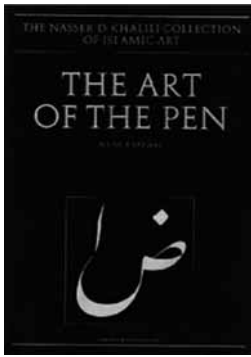
Mark Batty Publisher (April 24, 2006)

ISBN-10: 0976224550

ISBN-13: 978-0976224556

کتاب با دربر گرفتن بیش از ۲۰۰ نمونه از بهترین طراحی‌های گرافیکی و تایپوگرافی عربی معاصر، تلاش می‌کند چگونه کار کردن با خط عربی را به خواننده ارائه دهد. کتاب به عنوان یک اثر و ابزار آموزشی برای طراحان با بیش از ۲۰۰ صفحه نمونه‌های فوق‌العاده از آثار هنری، و مقدمه‌ای مبسوط درباره‌ی چگونگی درک و شناخت سیر خط عربی اثری درخور است. مؤلف پس از مقدمه‌ای با عنوان عربی در جهان امروز، کتاب را آگاهانه به فصول زیر تقسیم کرده است:

زمینه‌ی تاریخی / سبک‌های خوشنویسی / آرامی؛ عناصر تایپوگرافی (عربی - لاتین) / تکنولوژی و تحول؛ ارزش دانش فرهنگی؛ طراحی امروز و... قسمت آخر کتاب به مهم‌ترین آثار طراحی برای کتاب‌ها، تبلیغات، عکاسی و... اختصاص یافته است. همچنین این اثر شامل فهرستی از اصطلاحات و یک کتابشناسی است.

The Art of the Pen: Calligraphy of the 14th to 20th Centuries,
Volume V (Nasser D. Khalili Collection of Islamic Art)
Mohammed Zakariya (autor), Nabil F. Safwat (Editor)
248 Pages
The Khalili Collections (March 24, 2006)
ISBN – 10: 1874780552
ISBN-13: 978-1874780557

ناصر خلیلی در این کتاب مجموعه‌ای از هنر خوشنویسی اسلامی را در فاصله‌ی زمانی شش قرن و تداوم آن را تا دوره‌ی مدرن بررسی می‌کند. در این مجموعه آثار منحصر به فردی از خوشنویسان از جمله حافظ عثمان، یاقوت و... مورد توجه قرار گرفته است. مؤلف در این کتاب به مباحثی چون مفردات، مرقع و... پرداخته است.

The Arabic manuscript tradition:
a glossary of technical terms and bibliograpy
Adam check
Leiden; Boston: koln: Brill, 2004

کتاب حاضر که تحت عنوان سنت دست نوشته‌ها یا نسخه‌های خطی عربی به چاپ رسیده در دو موضوع ارائه شده است: واژه‌نامه‌ی توصیفی (عربی - انگلیسی) در رابطه با مراحل تولید یک نسخه‌ی خطی از ابتدا تا رسیدن به دست سفارش‌دهنده و کتابشناسی مفصلی به صورت موضوعی. بخش اول کتاب مربوط به اصطلاحات فنی رشته‌ی نسخه‌شناسی است که از متون مختلفی گرفته شده از جمله متون کلاسیک، متون قرون میانه، متون قرون پس از آن و تحقیقات معاصر و فهرست نسخ خطی. گستره‌ی زمانی کتاب به دوران پیش از پذیرش کتاب‌های چاپی در سرزمین‌های اسلامی است. هم‌چنین این کتاب دربرگیرنده‌ی اصطلاحاتی است که گروه‌های متفاوت فرهنگی و اداری نیز به کار می‌برده‌اند، گروه‌هایی چون منشیان دیوانی، راویان اخبار و سنت، خوشنویسان، واژه‌نگاران و دانشمندان. مؤلف در بخش واژه‌شناسی، تلاش دارد به مفهوم و معنای واژه‌ها و اصطلاحات بپردازد. به نظر وی نبود نام خوشنویسان در واژگان نسخه‌شناسی قابل قبول نیست. استفاده‌ی واژه‌ها از متونی متعلق به مناطق گوناگون و دوره‌های تاریخی متفاوت در سرزمین‌های عربی، باعث ورود مترادف‌های بسیاری به آن شده است. کتاب در بخش دوم تحت عنوان پژوهش کلی ابتدا به کتاب‌نامه‌ها، نشریات ادواری، مقالات همایش‌ها، پژوهش‌ها، گزیده‌ی پژوهش‌ها درباره‌ی یک یا چند نسخه خطی، و راقه، گزیده‌ی کتابشناسی و پژوهش‌ها، تاریخ نسخه‌های خطی، فرهنگ عامیانه درباره‌ی نسخه‌های خطی، جعل نسخه‌های خطی، و واژگان پرداخته است و سپس تحت عنوان بوم‌های نوشتار و ابزارها به پژوهش‌های کلی، پاپیروس، کاغذ، مرکب، دوات، قلم و... می‌پردازد. در بخش سوم مخطوطات شامل کراسه، رقم و... مورد توجه قرار گرفته. در بخش چهارم متن، ترکیب و ترتیب آن، در بخش پنجم تحت عنوان انتقال علم به پژوهش‌ها، انتقال آثار شخصی و اجازات اشاره می‌شود، بخش ششم خطوط عربی و کاتبان، بخش هفتم به هنرهایی چون مرقات و خوشنویسی، تزیین و تصویرگری، صحافی و جلدسازی و... پرداخته شده است. بخش هشتم به قرآن‌های خطی و بخش نهم به نقد و تصحیح توجه کرده است. سه بخش پایانی نیز به فهرست‌نگاری، چگونگی نگهداری نسخه‌های خطی و فهرست نسخه‌های خطی و مجموعه‌ها اختصاص یافته است.

Islamic Calligraphy
Sheilla S. Blair
Edinburgh
university Press
(November 1, 2008)
ISBN-10: 0748635408
ISBN:13:978-0748635405

شیلا بلر متخصص و آگاه به هنر اسلامی در اثر خود تحت عنوان «خوشنویسی اسلامی» که یک مرجع معتبر

در هنر خوشنویسی است، این هنر زیبایی اسلامی را به خواننده معرفی می‌کند. خوشنویسی در تمدن اسلامی جایگاه مهمی دارد و هنر زیبانویسی یکی از شیوه‌های عمده‌ی بیان هنری از قرن هفتم میلادی تا به امروز در تقریباً تمامی مناطق اسلامی از مغرب، یا غرب اسلامی، تا هند و ماورای آن بوده و خط عربی در زبان‌های دیگری چون فارسی، ترکی و دیگر زبان‌ها پذیرفته شد. شیلا بلر در این کتاب در پی بیان و توضیح این شکل هنری به خوانندگان امروزی است و اینکه آنها چگونه سبک‌های مختلف این هنر را تشخیص بدهند، درک بکنند و ارزش آن‌ها را بشناسند. کتاب ارائه‌دهنده‌ی یک ترمینولوژی استاندارد برای مشخص کردن و تشریح سبک‌های مختلف خوشنویسی اسلامی است و اینکه خوشنویسی از چه جایگاه برجسته‌ای در تمدن اسلامی برخوردار است. شیلا بلر با استفاده از ۱۵۰ تصویر رنگی و ۱۰۰ تصویر سیاه و سفید به توضیح موضوعات مورد بررسی در کتاب پرداخته است. توضیحات داده شده در مورد تصاویر خواننده را در شناخت سبک و کیفیت خط راهنمایی می‌کند.

کتاب در شش بخش و ۱۳ فصل همراه با کتابشناسی ارائه گردیده	خط مغربی
است.	
بخش اول: مقدمه	بخش چهارم: ظهور سبک‌های منطقه‌ای در اواخر دوره‌ی میانه
فصل ۱: خط عربی: نقش و اصول	فصل ۷: خوشنویسی در ایران و در زمان مغول‌ها و ترکمانان
- اهمیت نگارش در فرهنگ اسلامی	- اقالام سته در دوره‌ی ایلخانیان و جلایریان
- اصول خط عربی	- اقالام سته در دوره‌ی تیموریان و ترکمانان
- متن قرآنی	فصل ۸: خطوط راست و منحنی در مصر و سوریه در دوره‌ی مملوک‌ها.
فصل ۲: موضوعات	- خطوط راست
- حمایت گران	- خطوط منحنی
- مقالات خاص	فصل ۹: دیگر سبک‌ها و مراکز
- قلم	- آناتولی
- جوهر و جوهردان	- هند
بخش ۲: تحول و تکامل خط عربی در اوایل دوره‌ی اسلامی	- مغرب
فصل سوم: استاندارد کردن خط عربی	بخش ۵: سبک‌های عصر امپراتوری‌ها
- منشأ خط عربی	فصل ۱۰: صفویه، قاجار و معاصران آنها در ایران و آسیای مرکزی
- تکامل خط عربی	- اصلاح اقالام سته
- تحول یک سبک خوشنویسی	- خط تصویری
فصل چهارم: نسخه‌های قدیمی ایران	فصل ۱۱: عثمانی‌ها در آناتولی، بالکان و مدیترانه شرقی
- ویژگی‌ها	- قداست خط نسخ
- متدولوژی‌های تاریخ‌گذاری	- قداست خط ثلث
- ملاحظات برای مطالعات بیشتر	فصل ۱۲: دیگر سبک‌ها و مراکز
فصل پنجم: پذیرش سبک‌های مدور	- مغول‌ها و معاصران آنها در هند
- خط شکسته	- اقیانوس هند
- خط شکسته و ابن مقله	- مغرب
- استاندارد کردن نسخ و ثلث و ابن بواب	بخش ششم: حالت و شکل‌هایی از خوشنویسی اسلامی در دوره‌های مدرن
- چه چیز باعث قداست خط‌های مدور در قرن نهم شد؟	فصل ۱۳: از سبک‌های سنتی تا هنر خوشنویسی و طراحی
فصل ششم: تنوع خط‌های مدور	- سبک‌های سنتی
- خط شکسته	- چاپ، تایپوگرافی و گرافیک کامپیوتری
- دیگر خطوط مدور	- هنر خوشنویسی
- طبقه‌بندی خطوط مدور	

